

новий час, потрібно віднести рослини західної півкулі, а саме: кукурудзу, картоплю, соняшник, топінамбур, квасолю, арахіс, багаторічний люпин, помідор, перець, гарбуз, тютюн, філоксеростійкі підвої винограду та інші рослини.

Деякі культурні рослини потрапили до нас обхідним шляхом. Так, цитрусові спочатку були завезені з Індії в Північну Африку, звідти до Італії, Малої Азії, Аджарії, і нарешті до України. В кінці XVII ст. із Західної Європи до нашої країни завезений цукрової буряк.

Американські культурні рослини, які потрапили до Старого Світу, не лише знайшли в Україні свою другу батьківщину, а й чудово піддаються селекції. Соняшник, наприклад, в Україні став головною олійною культурою. Були створені панцирні сорти, які стійкі до соняшникової молі, великокошикові, сорти, стійкі до вовчка, високоолійні сорти (понад 50 % олії в насінні). Картопля також широко вирощується повсюди, за останні роки виведено нові спеціальні сорти стійкі до фітофтори та раку, до морозів (-8°C), кормові сорти з високим вмістом білка (4-5%); сорти, які дозволяють одержувати на півдні по два врожаї на рік.

Українські селяни здавна вміли прищеплювати дерева й вивели цим способом багато місцевих сортів яблук, тільки на Поділлі їх налічувалося до тисячі. Україна славиться багатьма сортами чудових груш: глива, дуля, глек, іллінка, бера та ін. Поділля та Полтавщина здавна відомі своїми сливовими садами. Невипадково ряд порід садових дерев були вивезені на початку XX ст. з України до Америки [4, с.34]. Таким чином, вивчення походження культурних рослин показало, що в Україні з давних давен створювалися культурні сорти яблуні, груші, сливи, вишні та інших плодових дерев. Історія розвитку культурних рослин на всіх сучасних територіях і в наші дні має багато загадкового та цікавого, тому потребує нових наукових досліджень.

Така безперечно цікава інформація може бути введена в структуру лекційних і лабораторних занять під час вивчення відповідних тем.

Література

1. Овчинников Н.Н., Шиханова Н.М. Секреты зерновых. – М.: Просвещение, 1984. – С.5.
2. Основи сільського господарства / Польський Б.М., Стеблянко М.І., Чмир Р.Д., Яворський В.С. – К.: Вища школа, 1991. – С.93.
3. Хохлачев В.В. Древний злак. – К.: Урожай, 1989. – С.13.
4. Українська минушина: Ілюстрований етнографічний довідник / А.П.Пономарьов, Л.Ф.Артюх, Т.В.Косміна та ін. К.: Либідь, 1993. – С.34.

РЕЗУЛЬТАТИ ЗАСВОЄННЯ ЕКОНОМІЧНИХ ЗНАТЬ УЧНЯМИ 9-10-Х КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ НАВЧАННЯ ГЕОГРАФІЇ В УМОВАХ ВИБОРУ ПІДРУЧНИКІВ

Топузов О.М. (м. Київ)

Економічна освіта завжди розглядалась як важливий чинник соціально-економічного розвитку країни, тому надзвичайно актуальною є проблема підвищення ефективності засвоєння економічних знань в сучасних умовах становлення ринкової моделі господарювання. Особливе місце у формуванні економічних знань належить географії, яка за своєю природою є наукою комплексною, інтегративною, природничою і суспільною водночас.

Питання вдосконалення змісту шкільної географії в напрямку включення до її складу економічних знань на сучасному етапі досліджували вітчизняні науковці-методисти Гілецький Й.Р., Кобернік С.Г., Назаренко Т.Г., Коваленко Р.Р., Корнеев В.П., Круглик Л.І., Плахотник О.В., Стадник О.Г., а серед російських науковців Максаковський В.П., Матрусов І.С., Лосева О.В. Одним з

перших питань про необхідність економічної освіти в процесі навчання географії було поставлено Баранським М.М. і в подальшому розвинуто в працях Даринського А.В., Ковалевської М.К., Панчешникової М.М. та ін. вчених-методистів.

За існуючої структури шкільної освіти географії відводиться роль початкового етапу формування економічних знань школярів, що зумовлює необхідність дослідження результатів їх засвоєння з метою підвищення ефективності їх формування засобами шкільних курсів економічної і соціальної географії. Для оцінки результатів засвоєння економічних знань в практиці сучасної школи протягом 2007-2008, 2008-2009 навчальних років було проведено опитування учнів 9-10-х класів. Оскільки учні 10-х класів паралельно з курсом «Економічна і соціальна географія світу» вивчали предмет «Основи економіки», то очікувалося в їх відповідях вищий рівень синтезу економічних та географічних знань порівняно з дев'ятикласниками. Всього було запропоновано 5 питань (в тому числі два тестового типу на вибір єдиної правильної відповіді з чотирьох варіантів), зміст яких відповідає вимогам Держстандарту загальної середньої освіти та чинним програмам з географії, проте ключовим в їх розумінні є окремі положення економічної теорії. Всього дослідженням було охоплено 246 учнів 10-х класів і 325 учнів 9-х класів шкіл м. Полтави та Полтавської області.

При відповіді на питання про ринкову економіку учні виявили достатньо високий рівень знань про риси і ознаки ринкової економіки, проте не змогли правильно визначити які з них є перевагами чи недоліками. Часто називали конкуренцію як недолік ринкової економіки, тобто не усвідомлюють того, що без неї ринкова економічна система не була б ефективною. Вказували також в якості недоліків – підвищення цін, їх коливання (тобто вільне ціноутворення), хоча це механізм саморегуляції ринкової економіки. Таким чином, можна констатувати, що учні недостатньо розуміють вади ринкової економічної системи, необхідність державного втручання для забезпечення її функціонування.

Стосовно питання про економічну інтеграцію, то у відповідях домінували акценти лише на позитивних наслідках даного процесу, наприклад, збільшиться обсяг товарів, розвиток торгівлі, з'являються нові союзники, притік іноземних інвестицій, можливість виїзду за кордон. Лише в незначній кількості робіт називаються окремі негативні наслідки економічної інтеграції – економічна залежність від інших країн, загострення конкуренції з іншими країнами, поява іммігрантів, збут на території України неякісної продукції. Інколи у відповідях містилися дивні побоювання про те, що за кордон будуть відправлятися товари високої якості, а для реалізації на внутрішньому ринку залишатимуться менш якісні товари.

Анкетування і бесіди з вчителями географії виявило, що із всіх структурних елементів економічних знань найбільшу розгубленість у вчителів викликає формування оціночних знань учнів. Однією з причин названо те, що сучасні підручники і методичні посібники або уникають цієї складової економічних знань, або нав'язують думку автора, яка не завжди є єдино правильною.

Таким чином якісно-кількісний аналіз емпіричних результатів дослідження засвідчив, що більшість учнів володіє понятійним апаратом економічної науки, проте недостатньо поінформовані про сучасні економічні процеси та особливості їх географічного прояву. На підставі проведеного дослідження визначено, що одним із основних напрямків вдосконалення методики формування економічних знань учнів у процесі навчання географії є проектування її модернізація змісту економічних знань у відповідності до сучасних положень економічної теорії і ринкової парадигми соціально-економічного розвитку України.

Література

1. Заставний Ф.Д. Економічна і соціальна географія України : підруч. для 9 кл. серед. загальноосвіт. шк. / Ф.Д. Заставний. – К. : Форум, 2000. – 239с.
2. Програми для загальноосвітніх навчальних закладів. Географія, 6-10 класи. Економіка, 11 клас. – К. : Перун, 2006. – 96 с.

ДУХОВНІСТЬ ОСОБИСТОСТІ ЯК РЕЗУЛЬТАТ ВИХОВАННЯ ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ

Шевченко Г.П. (м. Луганськ)

Духовність кожної особистості органічно пов'язана з її світоглядними позиціями, з її життєвими планами і настановами. Власне духовність і буття людини – смисл, план будівництва людського життя мають в своїй основі цілісну гармонію: гармонію дуті і тіла, гармонію вчинків, що відповідають цілісній природі людини й цілісності світу.

Коли ми говоримо про світоглядні настанови особистості, які визначають один із найважливіших пластів духовності, ми сьогодні не можемо замовчувати той факт, що людина є вільною у виборі своїх ціннісних орієнтацій та ідеалів. Світогляд сучасної людини не можна однозначно назвати атеїстичним, бо краса і гармонія світу мають характер об'єктивний. Краса і гармонія світу створені розумом, серцем і душею великого Творця.

Духовність є результатом виховання духовної культури особистості й суспільства. Духовність кожної людини залежить від того культурного поля де формуються її духовні потреби й ідеали. А це, насамперед, освіта, наука, виховання, родина, релігія, колектив однолітків тощо.

Концепція ноосферної освіти в третьому тисячолітті будується на таких принципах: освіта є інструментом глобального управління планетарним життям; метою освіти є досягнення результату, коли учень стає природною й гармонійною частиною єдиного цілого творіння; розвиток інтуїції як інструменту почуттєвості; обмеження кількості знань цивілізації їх необхідністю і достатністю.

Методологія ноосферної освіти спирається на відповідність енергетичним характеристикам духовного простору планети Земля.

Духовність особистості формується у певному культурно-духовному просторі, який оточує людину з дитинства і в якому вона проживає своє життя. Духовний простір має глибокі корені, пов'язані з національними культурними традиціями народу, естетичними смаками, естетичним досвідом. Для духовного Простору України характерним є створення естетичного природно-архітектурного оточення, в якому мешкають люди (білі хати, вишневий садок, ясні верби, народна флористика, яскравий, оздоблений вишиванками одяг, вишиті рушники тощо). У кожному регіоні України склалися неповторні культурно-естетичні традиції, які пов'язані із проведенням народних та релігійних свят різноманітних обрядів. Вічними пам'ятниками духовності в кожному регіоні є храми, собори, які є вивором мистецтва великих майстрів, великих "духівників". Невипадково останнім часом в різних регіонах України випущені прекрасні альбоми храмів, соборів, церков, які мають історико-архітектурну і неперевершену духовну цінність. Вони намолені душами й серцями багатьох поколінь.

Великого значення в організації духовного простору набуває релігійне мистецтво: ікони, молитовне слово, духовна музика, які здатні пробудити комплекс різнобарвних переживань, пов'язаних із захопленням, із подивом, із страхом, із мольбою про прощення. На наш погляд, весь комплекс естетичних цінностей - мистецтво, природа, краса людських відносин, естетична творчість сприяє одухотворенню особистості.

Сьогодні гостро стоїть питання про те, як можна ефективно вплинути ес-